

Міністерство освіти і науки України
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
Криворізький державний педагогічний університет
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ В РІЗНИХ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУЦІЯХ

Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції

Харків – 2023

Тичина Л.М. ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ДО СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З МОТИВАЦІЇ МОЛОДІ ДО ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	340
Ткаченко А.М. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО СОЦІАЛЬНОГО СУПРОВОДУ ВРАЗЛИВИХ СІМЕЙ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	347
Ткаченко М.А., Девезенко С.В., Пригункова О.О. ЩОДО ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ДІТЕЙ, ЯКІ ПЕРЕЖИЛИ ТРАВМАТИЧНІ ПОДІЇ ВІЙНИ, ЗАСОБАМИ МУЗИКОТЕРАПІЇ В БЛАГОДІЙНОМУ ФОНДІ «РАДІО».....	355
Тупікіна І.А. АКТУАЛЬНІСТЬ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ СІМ'Ї ЯК СОЦІАЛЬНОГО ІНСТИТУТУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	359
Харитоновна М.О. СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З СІМЕЙ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ЗАСОБАМИ НАРОДНОГО ФОЛЬКЛОРУ.....	363
Цибуліна І.В. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	366
Чернушенко А.В. СУТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З ПРОФІЛАКТИКИ НАРКОТИЧНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ СТАРШИХ ШКОЛЯРІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	372
Шевченко І.М. ВОЛОНТЕРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ДОСВІД ХАРКІВСЬКОГО ПРОФЕСІЙНОГО КОЛЕДЖУ.....	375
Шевчун П.В. ФОРМУВАННЯ АСЕРТИВНОСТІ ЯК ВАЖЛИВОЇ SOFT SKILLS УСПІШНОЇ ОСОБИСТОСТІ.....	377
Шеплякова І.О. ДО ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ.....	379
Шрамко Г.К. СОЦІАЛЬНА РОБОТА З ПРОФОРІЄНТАЦІЇ З ЛЮДЬМИ, ЩО ВТРАТИЛИ РОБОТУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	382
Якимович Д.Д., Шеплякова І.О. ДОСВІД УПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА В ЦЕНТРАХ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ.....	388
Відомості про авторів.....	397

Слід зазначити, що для інноваційної діяльності в соціальній сфері здебільшого характерні інновації ефективності (інновації, що підтримують). Останні спрямовані на розширення переліку, а також удосконалення наявних практик і механізмів надання соціальних послуг, модифікацію соціальних програм. Отже, доволі часто виникає необхідність переформатування діяльності самих соціальних організацій. Водночас це свідчить про здатність і готовність суспільства (та окремих його інститутів) до саморозвитку, зокрема й шляхом радикальної трансформації та оновлення як базових соціальних інститутів, так і соціальної структури загалом. У період докорінних змін це, беззаперечно, є значущою системною якістю.

Таким чином, фінансування інновацій є однією з найважливіших умов для того, щоб інноваційна діяльність соціальних установ здійснювалася на високому рівні. Водночас ефективна реалізація інноваційної діяльності потребує як належної фінансової підтримки, так і розуміння потенційно можливих джерел її отримання.

Список використаних джерел:

1. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2022 р. № 40-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 36, ст. 266. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення: 14.10.2023).

Шрамко Г.К.

здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня,
спеціальності «Соціальна робота» ХНПУ імені Г.С. Сковороди

СОЦІАЛЬНА РОБОТА З ПРОФОРІЄНТАЦІЇ З ЛЮДЬМИ, ЩО ВТРАТИЛИ РОБОТУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор В.В. Костіна

Проблема безробіття в Україні, що загострилася через повномасштабне воєнне вторгнення Росії в Україну, залишається актуальною і на другому році

війни. Роботу втратили мільйони людей: їхні підприємства були знищені, збанкрутували, зник попит на їхню працю або ж довелося евакуюватися з районів ведення бойових дій у більш безпечні, без можливості працювати дистанційно[5].

За даними International Labour Organization станом на початок травня 2023 року статус безробітного в Україні мали 127 тисяч осіб, що є лише зареєстрованими безробітними, більшість із них жінки - 72%, безробітних чоловіків - 28%. Наведена статистика не враховує осіб, які мігрували за кордон та були мобілізовані до лав ЗСУ, або перебувають на тимчасово окупованих територіях [11]. За оцінками Міністерства економіки, на початку 2023 року чисельність безробітних становила 2,6 млн осіб, а за оцінками НБУ – близько 4,2–4,8 млн осіб. Більш близькими до реальних є дані НБУ, які підтверджує і Міжнародна організація праці (МОП), що інформує про втрату майже 4,8 мільйонів робочих місць з початком війни в Україні. Найбільших фінансових втрат зазнали мешканці Півдня і Сходу, серед вікових категорій – особи 30–49 років. За інформацією порталу з пошуку роботи grc.ua, лише 20,5 % працюючих громадян не відчували зменшення заробітної плати в період війни [4]. Отже, зростання безробіття відбулося через глибокий спад економічної активності та поповнення лав безробітних мігрантами з прифронтових територій, які потребують працевлаштування, що підтверджує необхідність здійснення якісної профорієнтаційної діяльності з людьми, що втратили роботу в умовах воєнного стану.

Серед оприлюднених досліджень доцільно виокремити такі важливі напрацювання: дослідження дисбалансів трудового та освітнього потенціалу країни, зумовлених війною (О. Новікова [6], О. Хандій, Л. Шамільова[10]); аналіз регіональних диспропорції ринку праці в умовах війни (Т. Васильцова, О. Левицька, О. Рудковський) [1]; визначення актуальних аспектів політики соціальної якості у повоєнний період (В. Геєць, В. Близнюк, О. Нікіфорчук) [3]. Отже, дослідженню впливу війни на національний ринок праці присвячено незначна кількість публікацій, що зумовлено часом необхідним для

опрацювання цієї складної та багатогранної проблематики та підтверджує її актуальність.

Метою публікації є висвітлення теоретичних аспектів соціальної роботи з профорієнтації у спеціалізованих соціальних інституціях для перекваліфікації людей, що втратили роботу внаслідок війни в Україні.

Згідно з статтею першою Закону України «Про зайнятість населення» (рік прийняття) «безробітний -це особа віком від 15 до 70 років, яка через відсутність роботи не має заробітку або інших, передбачених законодавством доходів, як джерела існування, готова та здатна приступити до роботи[8]. Як зазначають фахівці у галузі у галузі соціальної роботи, зменшення масштабів безробіття є пріоритетним для держави та потребує вжиття невідкладних заходів, серед яких важливим та актуальним є питання профорієнтації, оскільки вона стосується вибору життєвого шляху та кар'єри людини і набуває важливого значення в період воєнного стану, коли життєві обставини для особистості можуть раптово змінитися [2].

Як зазначено в Наказі Міністерства праці та соціальної політики України «Про внесення змін до Положення про організацію професійної орієнтації населення» «професійна орієнтація – це комплексна науково-обґрунтована система форм, методів та засобів впливу на особу з метою оптимізації її професійного самовизначення на основі врахування особистісних характеристик кожної особистості та потреб ринку праці, що спрямована на досягнення збалансованості між професійними інтересами і можливостями людини та потребами суспільства в конкретних видах професійної діяльності» [9].

Державна служба зайнятості, як централізована система державних установ, діяльність якої спрямовується та координується Міністерством економіки України пропонує безробітним та шукачам роботи здійснення діяльності з професійної орієнтації, яка забезпечує можливість пристосування до змінних умов життя на ринку праці. Аналіз змісту офіційного сайту Державного центру зайнятості показав, що на сьогодні Служба є активним

посередником на ринку праці між роботодавцями і шукачами роботи, вона на безоплатній основі надає послуги із пошуку роботи та підбору персоналу, послуги з державного соціального страхування на випадок безробіття, а також здійснює виплату матеріального забезпечення у зв'язку з тимчасовою втратою роботи. Професійна орієнтація осіб, які звернулися до Державної служби зайнятості, здійснюється шляхом професійного інформування, професійного консультування, проведення професійного відбору та професійної діагностики. Професійне інформування безробітних громадян полягає в здійсненні такої діяльності фахівців Державної служби зайнятості [7]: наданні їм, інформації про сучасний світ професій та їх зміст; окреслення вимог до працівника, стану та перспективи розвитку ринку праці; інформування про підприємства та актуальні вакансії, послуги служби зайнятості щодо сприяння працевлаштуванню, види та форми професійного навчання, розвиток навичок та набуття нових компетенцій. Професійне інформування забезпечується шляхом: надання громадянам вільного доступу до джерел інформації; надання індивідуальних інформаційних консультацій; залучення безробітних до участі в інформаційних заходах центру зайнятості.

Професійне консультування здійснюється з метою допомоги у виборі або зміні професії, виду діяльності з урахуванням індивідуально-психологічних характеристик, професійних інтересів, нахилів, стану здоров'я, особливостей життєвих ситуацій та потреби ринку праці. Професійне консультування передбачає проведення центрами зайнятості заходів щодо оволодіння громадянами навичками пошуку вакансій, складання резюме (відео-резюме), проведення співбесід з роботодавцем, кар'єрним консультуванням тощо.

Професійний відбір безробітних проводиться під замовлення роботодавця для професійного навчання та пошуку кращих претендентів на вакантні посади. Такі послуги супроводжуються професійно-діагностичним тестуванням - одним із найважливіших напрямів діяльності Державної служби зайнятості у попередженні безробіття та боротьби з ним. Проведення ж професійної діагностики полягає у наданні комплексу послуг із виявлення та оцінювання

індивідуально-психологічних особливостей, здібностей, інтересів, можливостей, навичок особи [7]. У Службі створена також уніфікована оперативна база вакансій, шукачів роботи та можливостей проходження професійного навчання по всій країні. Це дозволяє розширити зону пошуку роботи для безробітних не тільки в межах району чи області, а й держави в цілому.

Аналіз змісту інформації на офіційному сайті Державна служба зайнятості засвідчив, що створено «Платформу з профорієнтації та розвитку кар'єри» для надання послуг з профорієнтації у дистанційному режимі з метою наближення профорієнтаційних послуг центрів зайнятості до всіх, хто планує свій професійний шлях. Зареєстрованому користувачу надається можливість безкоштовно отримати послуги з профорієнтації у дистанційному форматі без відвідування центру зайнятості. У час війни така послуга є особливо актуальною, оскільки не кожна людина має змогу офлайн звернутися у відділення центру зайнятості. Завдяки «Платформі з профорієнтації та розвитку кар'єри» можна безкоштовно продіагностувати власні схильності, здібності, краще зрозуміти свої професійні інтереси.

Отже, здійснення профорієнтаційної роботи у центрах зайнятості є важливим напрямом професійної діяльності соціального працівника. Основними напрямками профорієнтаційної діяльності спеціалізованих соціальних інституцій в умовах воєнного стану є: допомога у визначенні нових професійних цілей та виборі напрямку для подальшої роботи, забезпечення можливостей для навчання новим навичкам, які відповідають потребам на ринку праці.

Перспективним напрямом подальших досліджень є визначення теоретичних основ для оновлення професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі до профорієнтаційної діяльності у спеціалізованих соціальних інституціях, що створюють умови подолання безробіття в умовах війни.

Список використаних джерел:

1. Васильців Т., Левицька О., Рудковський О. Структурні диспропорції і дисбаланси ринку праці областей Карпатського регіону України в умовах війни: тенденції, загрози, орієнтири політики стабілізації й використання можливостей. *Економіка та суспільство*. 2022. №37. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-37>.
2. Всеукраїнський вебінар на тему «Профорієнтація у період воєнного стану». НМЦ ПТО у Запорізькій області. URL: <https://nmc-ptu.zp.ua/vseukrainskyu-vebinar-na-temu-proforiientatsiia-u-period-voiennoho-stanu/> (дата звернення: 29.09.2023).
3. Геєць В. М., Близнюк В. В., Нікіфорук О. І. Актуальні аспекти політики соціальної якості в постконфліктній економіці України. *Економіка України*. №6. С. 3-22. DOI: <https://doi.org/10.15407/economy ukr.2022.06.003>.
4. Знайди роботу в компаніях, що піклуються про співробітників. *grc.ua*.
5. Жирій К. Шлях до нової роботи: як держава допомагає працевлаштуватися українцям у часи війни. *Інформаційне агентство УНІАН*. 28.03.2023р. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/shlyah-do-novoji-roboti-yak-derzhava-dopomagaye-pracevlashtuvatisya-ukrajincyam-u-chasi-viyeni-12196341.html> (дата звернення: 29.09.2023).
6. Новікова О.Ф., Хандій О. О., Шамілева Л. Л. Втрати трудового та освітнього потенціалу України за період воєнного стану. *Бізнес Інформ*. 2022. № 5. С. 62—69. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-5-62-69> (дата звернення: 29.09.2023).
7. Послуги з профорієнтації. *Офіційний сайт Державного центру зайнятості*. URL: <https://www.dcz.gov.ua/storinka/poslugy-z-proforiyentaciyi> (дата звернення: 29.09.2023). (дата звернення: 29.09.2023).
8. Про зайнятість населення: Закон України. Від. 2013. № 24. ст.243. Ред. Від 07.09.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text> (дата звернення: 12.10.2023).
9. Про внесення змін до Положення про організацію професійної орієнтації населення: *Наказ Міністерства праці та соціальної політики в Україні, Міністерства освіти і науки України № 375/692 від 10.10.2006*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1164-06#Text> (дата звернення: 29.09.2023).
10. Шамілева Л. Л., Хандій О. О. Дисбаланси в трудовій сфері в умовах воєнного стану. *The 3rd International scientific and practical conference — Modern research in world science*. SPC, Lviv, Ukraine. 2022. P. 1673-1678.
11. Nearly 5 million jobs have been lost in Ukraine since the start of the Russian aggression, says ILO. *International Labour Organization*. URL: https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_844625/lang-en/index.htm (дата звернення: 29.09.2023).